

College voor de Rechten van de Mens
T.a.v. drs. Jacobine D.C. Geel
Postbus 16001
3500 DA Utrecht

DGKR

www.rijksoverheid.nl
www.facebook.com/minbzk
www.twitter.com/minbzk
[www.linkedin.com/company/
ministerie-van-bzk](https://www.linkedin.com/company/ministerie-van-bzk)

Kenmerk
2023-0000133426

Uw kenmerk

Datum **10 MRT 2023**
Betreft Sociaal minimum in Caribisch Nederland

Geachte mevrouw Geel,

Met belangstelling heb ik kennis genomen van uw brief inzake het sociaal minimum Caribisch Nederland. Zoals u terecht stelt is het versterken van bestaanszekerheid een van de belangrijkste doelstellingen van het kabinet in Caribisch Nederland. Bij het coalitieakkoord zijn daarom door middel van de CN-envelop van 30 miljoen euro structureel (23 miljoen euro in 2022) extra middelen voor CN beschikbaar gesteld om het leven betaalbaarder te maken. Het betreft maatregelen aan de kosten- en inkomstenkant maar ook een verhoging van de vrije uitkering zodat de eilanden zelf ook een bijdrage kunnen leveren aan het verbeteren van de levensstandaard van de inwoners van Caribisch Nederland.

In het coalitieakkoord is verder vastgelegd dat de garantieregelingen van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), het Nationaal Groeifonds en regelingen voor duurzame energieproductie (SDE++) open worden gesteld voor eilanden. Ook deze impuls zal op termijn bijdrage aan de economische ontwikkeling van de eilanden.

Tegelijkertijd constateert u dat er nog veel armoede is in Caribisch Nederland en dat vooral, zo stelt u, de kosten van levensonderhoud onverminderd hoog blijven. Mede namens de bewindspersonen van Financiën en van Infrastructuur en Waterstaat, de ministers voor Klimaat en Energie, voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke ordening en voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen treft u hieronder mijn reactie.

De "inkomstenkant"

U geeft aan dat er mooie stappen zijn gezet aan de inkomstenkant. In 2023 zal een onafhankelijke commissie onderzoek doen naar de hoogte van een sociaal minimum voor Caribisch Nederland en de systematiek hierachter. Hierbij is aandacht voor zowel de inkomens als de kosten van levensonderhoud. Ook wordt de commissie gevraagd te reflecteren op wat de implicaties van de uitkomsten zijn voor de bredere economische context. Het rapport dat de commissie oplevert

DGKR

Datum

Kenmerk
2023-0000133426

zal als fundament dienen voor een politiek gesprek over het vaststellen van een sociaal minimum voor Caribisch Nederland in 2024. In de tussentijd gaat het kabinet onverminderd door met de stappen om het ijkpunt te realiseren.

De "kostenkant"

U stelt dat op de lange termijn het alleen verhogen van de inkomens geen oplossing is voor de algehele armoedeproblematiek. Het realiseren van de bestaanszekerheid in Caribisch Nederland, zo stelt u, is een opgave voor het kabinet in het geheel en dat hier in het bijzonder een verantwoordelijkheid ligt voor de minister van Financiën voor fiscale maatregelen, de minister van Infrastructuur en Waterstaat voor betaalbaar drinkwater en openbaar vervoer, de minister voor Klimaat en Energie en de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke ordening.

Het kabinet heeft verschillende maatregelen genomen om de kosten van levensonderhoud te reduceren en zet de komende periode verdere stappen. Deze worden hierna toegelicht. Het kabinet zet daarnaast ook in op specifiek beleid voor degenen die dat nodig hebben, zoals een energietoeslag en een energieplafond als gevolg van de hoge inflatie. Het kabinet doet dat samen met de openbare lichamen, die daarin ook een rol hebben met het eilandelijk armoedebeleid. Ook worden uit de middelen uit het regeerakkoord maatregelen genomen om de arbeidsmarkt te verbeteren. Immers, in het geval van Bonaire is de economische en demografische ontwikkeling aanzienlijk en gaat het er ook om ervoor te zorgen dat iedereen op Bonaire profiteert van deze groei.

Kinderopvang

De afgelopen jaren zijn er verschillende stappen gezet om de kosten voor ouders voor kinderopvang (verder) te verlagen. Zo is de maximale ouderbijdrage voor de kinderopvang om voor de tijdelijke subsidieregeling financiering kinderopvang in Caribisch Nederland in aanmerking te komen met ingang van 1 januari 2023 verder verlaagd met \$ 25 per kind per maand bij volledige dagopvang en voor de buitenschoolse opvang met \$ 10 op St. Eustatius en Saba en \$ 25 op Bonaire. De gemaximeerde ouderbijdrage op Bonaire wordt voor de dagopvang tussen \$ 75-100 en voor de buitenschoolse opvang tussen \$ 40 -100, en op Sint Eustatius en Saba \$ 75 respectievelijk \$ 40.

Binnenkort zal het wetsvoorstel Kinderopvang BES aan de Tweede Kamer worden aangeboden. Daarin is de ambitie van het kabinet opgenomen om de kinderopvangvergoeding in Nederland – zowel in Europees als in Caribisch Nederland – (zo mogelijk in stappen) te verhogen naar 96% en de ouderbijdrage te verlagen naar 4%. Voor Caribisch Nederland is dat vertaald naar 4% van de kostprijs die op basis van onafhankelijk onderzoek zal worden vastgesteld. Dit zal naar verwachting op zijn vroegst per 1 januari 2025 voor Europees en Caribisch Nederland plaatsvinden.

DGKR

Datum

Kenmerk
2023-0000133426

Fiscale maatregelen

Het fiscale stelsel van Caribisch Nederland wijkt af van het fiscale stelsel in Europees Nederland. Belangrijkste verschil is dat er sprake is van een eenvoudiger stelsel van belastingen en premies voor volksverzekeringen en werknemersverzekeringen en dat er geen toeslagen zijn.

Veel eerste levensbehoeften zijn al vrijgesteld van algemene bestedingsbelasting, onder meer water, elektriciteit en gas. Om het opwekken van duurzame energie goedkoper te maken zijn zonnepanelen, thuisaccu's, zonneboilers, windturbines etc. met ingang van 1 januari 2023 eveneens vrijgesteld van algemene bestedingsbelasting.

In Caribisch Nederland geldt een relatief hoge belastingvrije som, die per 1 januari 2023 is verhoogd van USD 12.198 in 2022 naar het niveau van het wettelijk minimumloon op Sint Eustatius, te weten USD 17.352 per persoon. Alleen over inkomen dat boven dit bedrag uitkomt dient 30,4% belasting en premie volksverzekeringen te worden betaald (voor lagere inkomens heeft een verdere verhoging van de belastingvrije som - zonder inkomensmaatregelen - geen effect meer). Overigens is op dit punt sprake van een verschil ten opzichte van Europees Nederland waar al vanaf een inkomen boven circa 8300 euro 36,93% belasting is verschuldigd.

Daarnaast betalen inwoners van Caribisch Nederland vrijwel geen premie voor hun zorg(verzekering): het hiervoor genoemde tarief van 30,4% bestaat voor 0,5% uit inkomensafhankelijke zorgpremie terwijl er in Caribisch Nederland - anders dan in Europees Nederland - geen nominale premie is verschuldigd.

Drinkwater

De kosten om drinkwater te maken en te distribueren zijn hoog op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Zij hebben geen zoetwatervoorziening en zijn afhankelijk van drinkwater dat geproduceerd wordt uit zeewater middels reverse osmosis (RO). Daar komt voor Saba en Sint Eustatius nog bij dat distributie moeilijk is, vanwege de hoogteverschillen en vulkanische (harde) ondergrond.

Om de drinkwatertarieven voor de inwoners te verlagen subsidieert het ministerie van Infrastructuur en waterstaat (hierna: IenW) daarom structureel de vaste drinkwatertarieven op Bonaire en Sint Eustatius; en het reverse osmosis en gebottelde drinkwater op Saba. Met die subsidies kunnen de vaste tarieven significant verlaagd worden: in 2022 bijvoorbeeld van \$ 43 naar circa \$7 per maand op Bonaire en van \$ 95 per maand naar circa \$7 op Sint Eustatius. Op Saba wordt met de subsidies de prijs van hun duurzame drinkwaterflessen verlaagd (\$ 3,50 en \$ 4,50 per 3 en 5 gallon fles in plaats van \$ 6 en \$ 7).

Bovendien draagt IenW bij aan investeringen in de drinkwatervoorziening voor de betrouwbaarheid en toegankelijkheid daarvan. Het gaat bijvoorbeeld om €4,5 mln

DGKR

Datum

Kenmerk
2023-0000133426

(totaal 2021-2024) voor uitbreidingen van het drinkwaternet op Sint Eustatius, het verbeteren van de waterinlaat en het reverse osmosis distributienet op Saba (totaal €1 mln 2022-2024) en het vergroten van de waterproductie op Bonaire (2021-2024 totaal €1,35 mln euro). Investerings in drinkwatervoorzieningen worden normaliter doorberekend in hogere klanttarieven, dus met deze investeringssubsidies wordt niet alleen bijgedragen aan de drinkwatervoorziening maar ook aan de betaalbaarheid ervan.

In totaal heeft IenW in de periode 2018 tot en met 2022 ruim €33 miljoen gesubsidieerd voor drinkwater. Voor 2023 en 2024 is €6,4 mln en €6,6 mln beschikbaar voor het verlagen van de drinkwatertarieven, een niveau dat tot 2027 oploopt naar circa €7 mln per jaar. De verlaging van de drinkwatertarieven is overigens, anders dan in uw brief beschreven staat, één van de beleidsterreinen waar voor het ijkpunt sociaal minimum van de werkelijke kosten wordt uitgegaan.

OV

Er is geen of beperkt openbaar vervoer in Caribisch Nederland. Er zijn wel taxi's, en er is besloten busvervoer voor leerlingen en ouderen aanwezig op de eilanden. Het eventueel tot stand brengen van OV in Caribisch Nederland is een eilandelijke taak, waarbij IenW desgewenst kan adviseren. In 2019 zijn gesprekken gevoerd tussen het Openbaar Lichaam Bonaire (OLB), IenW, en het openbaarvervoersbedrijf van Rotterdam (RET) over een pilot voor de introductie van OV. RET heeft Bonaire toen geadviseerd over de te nemen stappen. Het OLB heeft inmiddels een projecttrekker aangesteld en heeft in de begroting geld gereserveerd voor een pilotproject, die zal naar verwachting in 2023 van start gaan.

Klimaat en energie

Van 2014 tot en met 2022 is er vanuit de begroting van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat USD 146 miljoen aan steun (subsidie) aan de energievoorziening in Caribisch Nederland verstrekt. Dit komt neer op gemiddeld ruim USD 1.000 per afnemer per jaar. In 2023 ligt de energierekening van een huishouden bij een bescheiden verbruik in Caribisch Nederland (3.000 kWh) op USD 1.250 per jaar. Het kabinet herkent zich voor wat betreft energie dan ook niet in uw oproep dat het "noodzakelijk [is] om de maatregelen voor het verlagen van de kosten voor levensonderhoud zo snel mogelijk te starten".

Het kabinet heeft vorig jaar euro 33,2 mln. subsidie verstrekt voor verdere verduurzaming die ook de betaalbaarheid ten goede komt. Door deze verdere stappen stijgt het aandeel duurzame elektriciteit van gemiddeld 30% naar 75%. Steun voor verduurzaming heeft de voorkeur boven directe subsidies voor de betaalbaarheid van (deels) fossiele energie.

De afgelopen jaren heeft het kabinet de volgende maatregelen getroffen. (1) Een structurele subsidie sinds 2014 om het netbeheertarief tot Europees Nederlands niveau terug te brengen. (2) Aanvullende tariefsteun tijdens de coronapandemie en sinds de start van de huidige energiecrisis. (3) Subsidie voor verduurzaming

DGKR

Datum

Kenmerk
2023-0000133426

die ook de betaalbaarheid ten goede komt en de energierekening minder afhankelijk maakt van de volatiele brandstofmarkt. (4) Ondersteuning voor de aanvoer van brandstof op Bonaire voor onder andere de elektriciteitsproductie.

Vanwege de fors gestegen energielasten, heeft de minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen, net zoals in Europees Nederland, een incidentele energietoelage uitgewerkt om huishoudens met een laag inkomen in Caribisch Nederland tegemoet te komen (\$ 1.300 per huishouden). Deze regeling wordt in Caribisch Nederland uitgevoerd door de openbare lichamen, in nauwe samenwerking met de energiebedrijven. Ook in 2023 heeft het kabinet middelen vrijgemaakt voor eenzelfde energietoelage.

Volkshuisvesting

Zoals u terecht constateert, zijn projecten als de bouw van betaalbare woningen niet van de ene op de andere dag gerealiseerd. Het huidige tekort aan betaalbare woningen is een belangrijke oorzaak van de hoge woonlasten in Caribisch Nederland.

Daarom treft de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening maatregelen om de reeds geplande bouw van sociale huurwoningen en betaalbare koopwoningen te versnellen. Zoals weergegeven in de beleidsagenda Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening voor Caribisch Nederland (26 januari 2023), is de ambitie om in elk geval 515 nieuwe betaalbare woningen te hebben gerealiseerd in 2025. Daarom wordt de bouw van 375 sociale huurwoningen op Bonaire versneld door een financiële injectie van het Rijk. Op Bonaire zullen ook 50 betaalbare koopwoningen worden gebouwd. De oplevering hiervan is voorzien in 2025. Op Saba is de oplevering van 18 sociale huurwoningen versneld naar medio 2023. Op Sint Eustatius zullen 50 sociale huurwoningen worden gebouwd. Oplevering voorzien in 2 tranches in 2024 en 2026.

Er zijn maatregelen getroffen om ook op de kortere termijn de betaalbaarheid in de huursector te verbeteren. Zo vermindert het Rijk de huurlasten in de sociale huursector door een 'verhuurderssubsidie' te verstrekken. Die subsidie stelt de sociale verhuurders in staat om lagere huren te vragen. Er zullen maatregelen worden getroffen om voor een grotere doelgroep een verdere reductie van huurlasten te realiseren.

Daarnaast huren momenteel veel mensen met een kleine portemonnee noodgedwongen in de particuliere huursector door een tekort aan sociale huurwoningen. Middels een pilot (Bijdrage Particuliere Verhuur Bonaire) wordt verkend of de verhuurderssubsidie ook voor deze doelgroep kan worden verstrekt.

Tot slot

U verwijst naar mijn hoofdlijnenbrief waarin ik zeg dat het verbeteren van de levensstandaard en het bestrijden van armoede het belangrijkste doel is van het gehele kabinet voor Caribisch Nederland en doet een oproep aan mij, als coördinerend bewindspersoon op dit dossier maar ook de bewindspersonen van de vakdepartementen om zo snel mogelijk concrete maatregelen te nemen om die

DGKR

Datum

Kenmerk

2023-0000133426

kostenverlaging te realiseren. Tot de opdracht van de eerder genoemde commissie sociaal minimum behoort ook om inzichtelijk te maken welke factoren de kosten van levensonderhoud bepalen en de beïnvloedbaarheid van deze factoren. Ik kijk met belangstelling uit naar de bevindingen van de commissie.

Ik kan u verzekeren dat dit onderwerp mijn volle aandacht heeft en dat ik samen met de meest betrokken bewindspersonen alles in het werk stel om álle inwoners van Caribisch Nederland te voorzien van een goede levensstandaard.

De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Digitalisering en Koninkrijksrelaties

